

**СИСТЕМНЕ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ З ОСНОВ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА**

Постановка проблеми. Аграрне виробництво України складає важливу частку економіки країни. Зростання конкуренції, скорочення сфери малокваліфікованої праці, глибокі структурні зміни у сфері аграрного виробництва, підвищення рівня його технічного та технологічного забезпечення визначають нагальну потребу у підвищенні професійної кваліфікації сучасного працівника, зростанні його професійної мобільності. Це зумовлює розробку нових підходів до змісту підготовки майбутніх фахівців усіх спеціальностей, у тому числі вчителів технологій як провідної ланки підготовки підростаючого покоління до виробничої діяльності в сфері агровиробництва. Найбільш суттєвим питанням професійної підготовки майбутнього вчителя технологій є розробка змісту його підготовки до формування в учнів системи знань сучасного аграрного виробництва.

Тривалий час вважалось, що формування особистості майбутнього учителя у процесі його професійної підготовки повністю забезпечується засвоєнням спеціальних, психолого-педагогічних, методичних знань. Нині, розглядаючи сутність і особливості педагогічної діяльності, зосереджують увагу, перш за все, на таких її якостях, як інтегративність, цілісність, багатоаспектність. Саме тому виникає необхідність створення такої системи професійної підготовки, яка б забезпечувала відповідний розвиток майбутніх фахівців, тобто ознаками якої також були б інтегративність, цілісність, багатоаспектне формування майбутнього фахівця як особистості. Адже особистість не виховується частковими впливами, вона відчуває вплив усієї системи життєвих обставин, в яких знаходиться. Тому втілення у навчальний процес вимог цілісності, комплексності, інтегративності – це своєчасне подолання логічних, смислових, функціональних розривів між окремими компонентами структури професійної підготовки.

Аналіз попередніх досліджень. Фундаментальні положення і практичні рекомендації з питань технологічної та професійної освіти розкриті у працях В. Андріяшина, П. Атутова, А. Вихруща, В. Гусєва, Й. Гушулея, М. Деліка, А. Дьоміна, В. Качнева, М. Корця, Г. Левченка, Д. Лазаренка, В. Мадзігона, В. Сидоренка, Р. Скульського, А. Стахурського, В. Стешенка, Г. Терещука, Д. Тхоржевського, В. Харламенка, М. Ховрича та ін. Загальні положення системного підходу розглядалися багатьма вченими А. Авер'яновим, В. Афанасьєвим, І. Блаубергом, В. Кузьмінім, В. Садовським, О. Смірновим, В. Тюхтіним, Ю. Юдіним та ін. Розробці проблеми системного підходу до педагогічних об'єктів присвячені праці С. Архангельського, В. Безпалька, В. Ільїна, Т. Ільїної, В. Краєвського, Н. Кузьміної, Б. Ломова, К. Платонова та ін.

Водночас проблема фахової підготовки вчителів технологій ще остаточно не розв'язана. Зокрема, залишається актуальною проблема відбору змісту професійної підготовки вчителя технологій з основ аграрного виробництва.

Мета статті полягає у розкритті об'єктивних і суб'єктивних складових системного підходу до формування професійної компетентності майбутніх учителів технологій з основ аграрного виробництва.

Виклад основного матеріалу. Наразі існують і розвиваються різноманітні концепції змісту освіти, інтерпретуючи його з різних точок зору. Одні визначають зміст освіти: 1) як систему знань, умінь і навичок, якими має оволодіти учень у процесі навчання в освітньому закладі певного типу, і на цій основі – сформованість поглядів, переконань, світогляду, особистісних якостей і певного рівня розвитку пізнавальних можливостей учнів (орієнтація на формування необхідних знань) [6, с. 164]; 2) як педагогічно адаптовані основи знань, залучення учнів до науки і виробництва. Проте, такі трактування

змісту освіти ігнорують розвиток якостей особистості. Інші розглядають зміст освіти з позиції особистісно орієнтованого підходу, що забезпечує свободу вибору змісту освіти з метою задоволення освітніх, духовних, культурних і життєвих потреб особистості, становлення її індивідуальності та можливості самореалізації у соціумі (В. Ледньов [3], І. Лернер [4], М. Скаткін [5], М. Фіцула [7]).

Найбільш обґрунтованою у педагогіці вважається структура змісту освіти, запропонована І. Лернером [4, с. 102-103]. Вона включає:

- систему знань, засвоєння яких забезпечує формування у свідомості особистості адекватної діалектичної картини світу, виробляє системний методологічний підхід до пізнавальної і практичної діяльності;
- систему загальних інтелектуальних і практичних умінь та навичок, які лежать в основі безлічі конкретних видів діяльності;
- основні риси творчої діяльності, що забезпечують готовність до пошуку вирішення нових проблем, до творчого перетворення дійсності;
- систему світоглядних і поведінкових якостей особистості.

Водночас, під час визначення змісту навчальних дисциплін виникає проблема експоненціального зростання наукової інформації. Тому перед вищою школою стоїть завдання відбору найважливішого, найнеобхіднішого і найістотнішого, що складає певну систему впорядкованих знань.

Розгляд явищ, що виникають у процесі становлення, розвитку, функціонування будь-якої системи (склад її елементів і компонентів, розкриття характеру зв'язків між цими складовими) має базуватися на відповідній методологічній основі. Такою науковою базою є загальна теорія систем, системний підхід, методи та прийоми системного аналізу складних об'єктів.

У сучасній науковій літературі є багато визначень понять «система», «педагогічна система», «системний підхід». Використовуються визначення, що фіксують окремі ознаки системних явищ. Наприклад: «...під системою розуміють множину елементів, які знаходяться у відношеннях і зв'язках один з одним і утворюють певну цілісність, єдність...» [1, с. 7], «...система є комплекс елементів, що знаходяться у взаємодії, це множина об'єктів разом з відношеннями і їх атрибутами...» [2, с. 109].

Під системою розуміють такі комплексні об'єкти, що виникають унаслідок інтегрування первинних структурних елементів. На певному рівні інтеграції утворюються якості, що не можуть бути пояснені з якостей кожного з цих елементів або їх сумативного ефекту. Саме зв'язки, що виникають у процесі функціонування або структурування тієї або іншої системи, забезпечують як власне інтеграцію, так і загальні якості системи. Тому при розгляді системних об'єктів найбільше значення часто має не склад (відокремлена сукупність елементів), а саме структура.

Важливими ознаками системи є її склад та структура. Під елементами, які створюють систему, розуміється той «матеріал», з якого вона побудована, ті якісно відмінні між собою складові, які створюють елементарний зміст системи. Елемент – це первинна частина системи, входячи до її складу, він втрачає свою якісну та функціональну незалежність і підпорядковується повністю системним впливам.

Компонентом виступає та найменша частина системи, на рівні якої ще проявляються системні властивості. Компонент – це первинний результат інтеграції та найменша частина системи (її структурна одиниця), що містить у собі системні якості.

Окрім того, у побудові системи можуть виділятися окремі підсистеми, тобто вторинні результати інтеграції окремих компонент. Підсистеми – це відносно самостійні частини системи, свого роду проміжні системи в ієрархічній підпорядкованості явищам більш високого порядку.

Внутрішня організація системи, що характеризується способом взаємодії її компонентів і притаманних їм властивостей, складає структуру системи. Структура зумовлює зв'язки, що виникають між компонентами системи, визначає місце кожного з

них у взаємодії з іншими [1, с. 8]. Саме завдяки структурі виникають і проявляються інтегральні показники системи.

Системний підхід як науковий компонент пізнання означає формування особливого погляду на світ, основу якого складають ідеї інтеграції, цілісної організації об'єктів, що пізнаються, їх внутрішньої активності і динамізму, структурної впорядкованості, універсальних зв'язків між окремими елементами, існування кожного об'єкту у безлічі інших системних об'єктів та явищ. Системний підхід дає змогу розглянути будь-який об'єкт, явище в усій багатогранності його складу і самодетермінації, зв'язків з оточенням.

Уміння використовувати основні положення системного підходу необхідні будь-якому сучасному фахівцеві, людині, яка живе у багатомірному світі, взаємодіє з багатьма системами, вступає у системні стосунки з матеріальними й ідеальними об'єктами, сама створює нові системи і системні відношення.

Відмова розглядати інтегративні події життя у системному ракурсі, що найбільш відповідає їх об'єктивним якостям, значно знижує як пізнавальні можливості людини, так і адекватність й орієнтування у тій або іншій професійній чи життєвій сфері, зумовлює неповноту розуміння ситуацій, що виникають, недостатнє використання ресурсів або можливостей систем. Ця вимога стосується і педагогічної діяльності, оскільки будь-яка подія шкільного життя не тільки є окремою системою, а й безліччю зв'язків, що взаємодіють з багатьма системами.

Розглядаючи навчальний процес вищої школи з позицій системного підходу до педагогічних об'єктів, Н. Кузьміна підкреслює, що педагогічна система – це множина структурних і функціональних компонентів, що підпорядковані цілям освіти, тобто виховання і навчання підростаючого покоління і дорослих людей. У педагогічних системах необхідно виділяти головні (базові) структурні компоненти і функціональні, що виникають у процесі функціонування системи.

Структурні компоненти будь-якої педагогічної системи складають: педагогічні цілі, зміст навчання, засоби педагогічної комунікації, за допомогою яких здійснюється педагогічний процес (способи, засоби, форми і методи навчання); контингент учнів (знання їх здібностей, можливостей, вихованості тощо); колектив педагогів (відповідність індивідуальних цілей цілям системи). У свою чергу, кожен компонент виховної системи є підсистемою системи навчання, що має свої структурні функціональні компоненти. У процесі діяльності системи структурні і функціональні компоненти вступають у складні взаємозв'язки (взаємодіють і взаємовпливають одне на одного).

Інша схема розгляду педагогічної системи професійної підготовки (її внутрішньосистемних і позасистемних подій) запропонована В. Безпальком і Ю. Татуром. Вони зазначають, що абітурієнт, вступаючи до вишу, фактично стає структурним елементом педагогічної системи, взаємодіє з іншими елементами й компонентами, відчуває загальний вплив системи і тому поступово формується як носій інтегральних системних якостей. Сучасну педагогічну систему утворюють такі складові: цілі підготовки фахівця; студенти; зміст навчання і виховання; дидактичні процеси як спосіб вирішення окремих педагогічних задач; викладачі або технічні засоби навчання, що опосередковують їхню педагогічну діяльність; організаційні форми педагогічної діяльності [1, с. 8-9].

Розуміння педагогічної діяльності як інтегративного системного явища вступає у протиріччя з існуючою практикою сумативного викладання гуманітарних і соціально-економічних дисциплін, дисциплін природничо-наукової (фундаментальної), загально-професійної, професійної та практичної підготовки у закладах педагогічної освіти. Часто спочатку вводяться нові предмети, а потім йде пошук міждисциплінарних та інтегративних зв'язків. Саме тому необхідно вже на етапі проектування змісту освіти чітко усвідомлювати місце і функції нових предметів не тільки як самостійних цінностей (адже будь-яке знання є для людини цінним), а у загальній структурі професійної підготовки, на формування яких інтегративних якостей майбутніх учителів технологій

вони впливатимуть, як взаємодіятимуть з іншими компонентами навчально-виховного процесу.

Необхідно, щоб процес професійної підготовки майбутніх учителів технологій базувався на декількох рівнях інтеграції: науково-змістовому, функціональному і системному. Перший рівень – це традиційні зв'язки навчальних предметів, які ґрунтуються переважно на спільності науково пізнавальних завдань між «спорідненими» дисциплінами. Функціональні зв'язки виникають між предметами, що інтегруються на основі їх місця й ролі у вирішенні практичних навчально-виховних завдань. Системні якості – це якості особистісного рівня, вони забезпечуються інтегрованою дією всього навчально-виховного процесу.

Таким чином, кожний навчальний предмет входить у процес професійної підготовки як його структурний елемент, а, отже, має властивості, які забезпечують його системні зв'язки на трьох рівнях: 1) кожна дисципліна, що вивчається, є самостійним явищем, якісно визначеним, має власні якісні ознаки, що відрізняють її від інших складових навчального процесу та науки у цілому (предмет, завдання, засоби пізнання, методичну базу, інформаційний та операційний склад тощо); 2) кожний навчальний предмет у межах загальної цілісності вступає у взаємодію, інтегрується з іншими елементами системи, а ті цілісності (системи менших масштабів), що виникають у результаті цієї первинної інтеграції, є взаємозалежними і мають схожі властивості за певною спільною ознакою; 3) кожний навчальний предмет інтегрується у загальну цілісність, яка у свою чергу делегує йому певні системні якості.

Тобто, функції кожного предмета у структурі навчально-виховного процесу ВНЗ мають множинний характер. Беручи участь у функціонуванні всієї системи, що забезпечує професійне становлення майбутніх учителів, він має реалізовувати функції не менше трьох рівнів: а) рівня свого відокремленого, самостійного, відірваного із загального функціонально-системного контексту існування (коли певний навчальний предмет виступає як самостійна галузь знань); б) рівня первинної, прямої інтеграції з іншими навчальними предметами; в) рівня загальної інтеграції з іншими подіями вишівського життя з метою формування професійних якостей і загальної професійної готовності майбутнього вчителя технологій. Беручи участь у формуванні цілісної структури професійних якостей фахівця, цей предмет робить свій внесок у професійну підготовку як у прямому вигляді (формування певних пізнавальних здібностей людини у конкретній галузі знань), так і опосередковано (через формування особистісних якостей, світогляду, розвиток пізнавальних процесів, оволодіння узагальненими навичками і вміннями, основами професійної майстерності тощо).

У процесі відбору змісту професійної підготовки вчителя технологій, що сприяє формуванню його предметної компетентності з основ аграрного виробництва, виникає необхідність у відображенні досягнень агрономічних, технічних, технологічних, економічних та інших наук, які зумовлені такими особливостями аграрного виробництва:

- специфіка та різноманітність сільськогосподарських технологічних процесів вимагає відповідного технічного забезпечення. Виникає необхідність у загальнотехнічній підготовці фахівця, формуванні знань щодо призначення, принципів дії, будови аграрної техніки та її основних регулювань відповідно до умов роботи;

- сезонність і періодизація проведення окремих польових робіт. У зв'язку з цим, працівникам, зайнятим в аграрному виробництві, потрібні різносторонні знання з управління та роботи на різних сільськогосподарських машинах і знаряддях, проведення діагностичних, ремонтних та інших робіт, щоб вони були завантажені роботою протягом року;

- в аграрному виробництві, на відміну від промисловості, де виробництво має стаціонарний характер, виконання технологічних процесів здійснюється як стаціонарними, так і мобільними машинами та знаряддями. Тому працівник агропробудництва має володіти знаннями технічних та експлуатаційних показників

стаціонарних, начіпних, монтованих, пересувних, мобільних машин і знарядь, уміннями налаштування їх залежно від умов роботи;

- якість виконання технологічного процесу залежить від фізико-механічних і технологічних властивостей об'єктів обробки, агротехнічних вимог до виконуваних технологічних операцій вирощування та збирання сільськогосподарських культур. Тому знання властивостей ґрунту, рослин, плодів, насіння є необхідною умовою для правильної організації технологічного процесу їх обробітку;

- технологічні властивості середовища у процесі обробки безперервно змінюються, відповідно не залишаються постійними умови технологічного процесу і характер дії робочих органів. Тому у фахівця мають бути сформовані вміння з розрахунку агрегатів відповідно до властивостей оброблюваного матеріалу та вимог агротехніки, режимів роботи при вирощуванні кожної сільськогосподарської культури.

Виходячи з окреслених положень, виникає необхідність у системному формуванні у студентів знань сучасного аграрного виробництва.

Система як цілісне утворення характеризується наявністю інтеграційних якостей, якими не володіє жоден з окремо взятих компонентів системи; певних зв'язків і відношень між елементами системи; функціональних характеристик як цілої системи, так і окремих її елементів; можливістю взаємодії з іншими системами, по відношенню до яких вона виступає як підсистема або як ціле утворення. Тому аграрне виробництво ми розглядаємо як певну систему з позиції взаємодії трьох необхідних елементів: елементи живої природи – ґрунт, сільськогосподарські культури; техніка – машини, устаткування, знаряддя як засоби матеріального процесу; технологія – використання техніки для вирощування та збирання сільськогосподарських культур.

Використання технологічного устаткування в аграрному виробництві вивчається не ізольовано від умов його застосування, а як взаємопов'язана і взаємообумовлена система «машина – середовище», динамічне поєднання елементів техніки і природи. Цілком вірогідно, що зміст професійної підготовки майбутнього вчителя технологій має базуватись на знаннях елементів системи «машина – середовище» у взаємозв'язку з: 1) фізичною суттю її технологічних процесів, тобто вивчення техніки агровиробництва необхідно проводити не тільки з погляду структурно-морфологічного аналізу, а й з позиції її технологічного застосування, врахування безперервної мінливості як технічних засобів, так і середовища; 2) урахуванням прогресивних технологій виробництва сільськогосподарської продукції на основі досягнень біологічної, сільськогосподарської і технічної науки; 3) встановленням причин їх неполадок у механізмах машин і вибором способів ремонту, оскільки майбутній учитель має уявляти взаємодію елементів системи «техніка – середовище», де зміна в одному елементі системи спричиняє зміни в інших елементах системи.

З вищезазначеного слідує, що для реалізації процесу формування системи знань з основ аграрного виробництва у зміст професійної підготовки вчителя технологій у педагогічному ВНЗ мають бути включені:

- знання: класифікація і технічні характеристики сучасної техніки аграрного виробництва, її призначення, принцип дії, конструкція, робота, неполадки механізмів, агрегатів, вузлів, робочих органів і способи їх усунення; правила техніки безпеки під час виконання різного роду технологічних операцій; виробничо-експлуатаційні властивості та показники використання машин та агрегатів, правила їхнього розрахунку, комплектування, ремонту, зберігання та технічного обслуговування; виробничі процеси агровиробництва, перспективи їхнього розвитку; передовий досвід високопродуктивного використання аграрної техніки; умови, особливості застосування комплексної механізації й системи машин; агровиробничі характеристики різних типів ґрунтів, сільськогосподарських культур, технології проведення процесів обробітку ґрунту, посіву та посадки, догляду за сільськогосподарськими культурами, їхнє збирання та післязбиральний обробіток;

– **уміння:** пояснювати, користуючись макетами, моделями, діючими пристроями, плакатами, слайдами, схемами будови і роботи систем, механізмів, вузлів, робочих органів тракторів, автомобілів, сільськогосподарських машин і знаряддя; виконувати технологічні операції розбирання та збирання основних вузлів і агрегатів аграрної техніки; діагностувати та правильно регулювати на оптимальний режим роботи залежно від умов використання, проводити технічне обслуговування машино-тракторних агрегатів; розробляти технологічні картки з вирощування та збирання сільськогосподарських культур, плани тракторних робіт; дотримуватись правил техніки безпеки та протипожежної безпеки.

Окрім техніко-технологічних компонентів, до системи знань аграрного виробництва ми включили організаційно-економічний та екологічний компоненти.

Для реалізації процесу формування організаційно-економічних знань сучасного аграрного виробництва у зміст професійної підготовки вчителя технологій мають бути включені такі **знання**:

– основи організації аграрного виробництва; особливості організації виробництв різної форми власності та концентрації капіталу; виробничі ресурси та засоби аграрного виробництва; система планування в аграрному виробництві; принципи організації економічної діяльності аграрних підприємств; використання робочої сили в аграрному виробництві;

– економічні основи аграрного виробництва: фонди аграрного виробництва; матеріально-технічне забезпечення аграрних виробництв; витрати виробництва та собівартість продукції; ціни та принципи ціноутворення; валова продукція аграрного виробництва; собівартість продукції і рентабельність виробництва;

– основи управління аграрним виробництвом: загальні відомості з управління виробництвом; технологія управління аграрним виробництвом; менеджмент у підприємницькій діяльності; маркетинг у виробничій діяльності; управлінська роль держави у ринковій економіці;

– основи ведення фермерського (родинного) господарства: законодавча база для розвитку фермерства; організаційно-економічні основи фермерських господарств; облік у фермерських господарствах; система оподаткування; організація та оформлення трудових відносин; земельні відносини у фермерських господарствах; облік доходів і витрат; основи проектування ведення фермерського (родинного) господарства;

уміння: розробляти схеми організаційної структури аграрного виробництва, визначати структуру земельних угідь і посівних площ, складати виробничі плани, аналізувати стан виробництва та реалізації продукції у господарстві, використання робочої сили та прогнозувати перспективи працевлаштування населення; визначати стан матеріально-технічного забезпечення аграрного підприємства, розраховувати собівартість вирощування сільськогосподарських культур господарства, аналізувати ціни на різних ринках на окремі товари та причини їх зростання, прогнозувати результати господарської діяльності та рентабельність вирощування сільськогосподарської культури, моделювати ситуації та шляхи виходу з кризи, вивчати попит споживача та шляхи задоволення його потреб; складати план організації та ведення власного фермерського (родинного) господарства, річного звіту його діяльності на основі доходів і витрат тощо.

Екологічна освіта як компонент системи знань сучасного аграрного виробництва має включати вивчення студентами таких питань: вплив аграрного виробництва на навколишнє середовище (негативний вплив обробітку ґрунту, застосування мінеральних добрив, засобів боротьби зі шкідниками і хворобами сільськогосподарських культур на навколишнє середовище, повітряна та водяна ерозія ґрунту, шляхи їх запобігання); сільськогосподарські екосистеми (природні та штучні екосистеми, традиційне землеробство і його негативний вплив на довкілля, нові підходи до ведення органічного землеробства, поняття про екологічно чисті технології в аграрному виробництві, перспективи їх розвитку в Україні, екологічно чисті види енергії, замкнуті, безвідходні

цикли виробництва продукції аграрного виробництва); природоохоронна діяльність людини (роль людини в охороні навколишнього середовища, раціональне використання землі, значення сівозміни в охороні земельних ресурсів, екологічний моніторинг, його призначення та завдання).

Отже, головним завданням під час відбору і формування змісту предметно-практичного компоненту професійної підготовки вчителя технологій є групування навчального матеріалу з техніко-технологічних, організаційно-економічних, екологічних основ аграрного виробництва у певну систему знань, вмінь і навичок.

Висновки. Навчально-виховний процес у ВНЗ є складною системою, що об'єктивно виступає переважно теоретичною моделлю певного виду професійної діяльності. Окремі структурні елементи цієї системи, у свою чергу, складають особливі системи, які мають власну внутрішню структуру, локальні цілі й завдання, що робить їх відносно самостійними явищами. У цю складну, внутрішньо суперечливу, багатоякісну систему включається реальний студент, який має не просто взаємодіяти з нею, вбираючи в себе зовнішні впливи. Він фактично стає провідним компонентом цієї системи, до того ж компонентом, який має власну активність і здатність до рефлексії.

Поряд з ретельним дотриманням навчальних вимог, що висувуються викладачами у межах навчальної програми, студент має самостійно розв'язати низку психологічних завдань: обґрунтування професійної значущості і необхідності всіх навчальних предметів, навіть тих, які, на перший погляд, далекі від відомого йому змісту професійної діяльності; усвідомлення необхідності всебічного аналізу навчальних предметів, навчального матеріалу; уміння виділяти й усвідомлювати множинні відносини, що реалізуються у навчальному процесі; розуміння окремих навчальних предметів як структурних одиниць (елементів і компонентів) не тільки зовнішньої, організаційно-дієвої, а внутрішньої, операційно-сислової структури професійної підготовки як особливої системи власної життєдіяльності, а не як відчуженого від особистісних потреб та інтересів світу формалізованих наказів і розпоряджень, що насильно нав'язуються; конкретизація того кінцевого результату, який має бути досягнутий у процесі професійної підготовки, розробка і прийняття індивідуальної моделі професійної готовності на базі наявного у студента професійного ідеалу, переосмислення цього ідеалу на рівні як соціальної, так і особистісної значущості, подолання первинної розбіжності образних і смислових компонентів професійного ідеалу і моделі готовності; орієнтація на рівень змістовного узагальнення наявних знань про специфіку і структуру професійної діяльності, усвідомлення необхідності постійно поповнювати і розширювати ці знання, співвіднесення вимог, що висувуються даним видом професійної діяльності, до виконавця, з власними індивідуальними особливостями; уміння швидко узагальнювати окремі, зовнішньо роз'єднані факти і події вищівського життя, знайти взаємозв'язки між опосередкованими проявами і реальною дійсністю, наприклад, побачити у змісті навчального предмету проекцію професійної діяльності, у звичайній поточній події – засіб для розвитку професійно необхідної якості та інше; прийняття критеріїв особистісної самооцінки, оцінка власної діяльності, життєвої самоорганізації способу життя за ознакою їх відповідності, співвіднесеності з головною метою навчання, регулювання ступеню своєї включеності у різні системи таким чином, щоб оптимальна активність припадала на провідну систему – професійне становлення в умовах навчально-виховного процесу ВНЗ.

Вирішення таких психологічних завдань можливе тільки тоді, коли студент сприймає задану йому програму діяльності не як хаотичне нагромадження певних подій, а як упорядковану, актуальну, життєво значущу для нього систему; будує свою діяльність у процесі навчання як цілісну, логічно й організаційно упорядковану систему професійного становлення, центром якої стає професійне саморегулювання та самовиховання.

Література:

1. Беспалько В. П. Системно-методическое обеспечение учебно-воспитательного процесса подготовки специалистов / В. П. Беспалько, Ю. Г. Татур. – М., 1985. – 398 с.
2. Королёв Ф. Ф. Системный подход и возможности его применения в педагогических исследованиях / Ф. Ф. Королёв // Советская педагогика. – 1970. – № 9. – С. 103-115.
3. Леднёв В. С. Содержание образования : сущность, структура, перспективы / В. С. Леднёв. – М. : Высшая школа, 1991. – 224 с.
4. Лернер И. Я. Задачи и содержание общего и политехнического образования / И. Я. Лернер, М. Н. Скаткин // Дидактика средней школы / Под ред. М. Н. Скаткина. – М. : Просвещение, 1982. – С. 90-128.
5. Скаткин М. Н. Методологические основы построения педагогической теории / М. Н. Скаткин // Советская педагогика. – 1972. – № 2. – С. 78.
6. Смирнов С. Д. Педагогика и психология высшего образования : от деятельности к личности / С. Д. Смирнов. – М. : Издательский центр «Академия», 2001. – 304 с.
7. Фіцула М. М. Педагогіка : [підручник] / М. М. Фіцула. – К. : Видавничий центр «Академія», 2001. – 528 с.

У статті розкриті об'єктивні та суб'єктивні складові системного підходу до формування професійної компетентності майбутніх учителів технологій з основ аграрного виробництва. Підкреслюється необхідність створення системи професійної підготовки, що забезпечує відповідний розвиток майбутніх фахівців, тобто системи з ознаками інтегративності, цілісності, багатоаспектного формування майбутнього учителя технологій як особистості.

Ключові слова: система, педагогічна система, системний підхід, структурні компоненти системи, інтеграція, професійна компетентність, учитель технологій.

В статье раскрыты объективные и субъективные составные системного подхода к формированию профессиональной компетентности будущих учителей технологий по основам аграрного производства. Подчеркивается необходимость создания системы профессиональной подготовки, обеспечивающей соответствующее развитие будущих специалистов, то есть системы с признаками интегративности, целостности, многоаспектного формирования будущего учителя технологий как личности.

Ключевые слова: система, педагогическая система, системный подход, структурные компоненты системы, интеграция, профессиональная компетентность, учитель технологий.

In the article the objective and subjective components of a systematic approach to the formation of professional competence of future teachers of technology on the basics of agricultural production. The necessity of creation of the system of professional preparation, providing the proper development of future specialists is underlined, that systems with the signs of integrity, multidimensional forming of future teacher of technology as personality.

Keywords: system, educational system, system approach, the structural components of the system, integration, professional competence, teacher technology.